

Mehmet og bioteknologien

Journalist: Tore Gjerstad

Tittel på prosjektet: Mehmet og bioteknologien

Hvor og når publisert: Dagbladet 31.12.99 - 11.12.04

Redaksjon: Dagbladet

Adresse: Postboks 1184 sentrum, 0107 Oslo

Telefon: 22310600

INNHold:

1. Innledning.....
2. Når og hvordan kom arbeidet i gang? .....
3. Kilder.....
4. Inn i politikken
  - 4.1 Forbudte stamceller
  - 4.2 Pause før stormløpet
  - 4.3 Mehmet-saken
  - 4.4 Ikke bare vår sak
5. Metode.....
  - 5.1 Samtaler, intervju og analyse
  - 5.2 Utholdenhet
6. Etske vurderinger
  - 6.1 Kampanje.....
  - 6.2 Tilsvar og redelighet
  - 6.3 Misbruk av Mehmet?
7. Tidslinje og saker på trykk
8. Konsekvenser
  - 8.1 Andre konsekvenser
9. Avslutning
10. Vedlegg
  - 10.1 Første fase: Fra ekspertten til statsministeren på lab'en
  - 10.2 Andre fase: Høybråten legger fram biotekloven
  - 10.3 Tredje fase: Ultralyder
  - 10.4 Fjerde fase: Mehmet (6)

1. Innledning

18. november 2003 vedtok Stortinget den nye bioteknologiloven som den daværende helseminister Dagfinn Høybråten mente var en av hans største politiske seire. Norge hadde fått en av verdens strengeste bioteklover, i tråd med KrFs verdisyn. Fire måneder senere ble den på et vesentlig punkt forandret, et bevis på at loven ikke tålte møtet med virkeligheten, i dette tilfellet et sykt barn som foreldrene bare ville det beste for. Grunnen til at loven ble forandret er en kombinasjon av styrken i Mehmet's historie, og Dagbladets politiske journalistikk. Dette er en studie av en metode i politisk journalistikk som forandret utfallet av en konkret sak og la grunnlaget for en oppmykning av en hel lov. Denne metoderapporten handler derfor både om dekingen av bioteknologi-feltet generelt og Mehmet-saken spesielt.

Jeg vil vise hvilken framgangsmåte som ble brukt for å:

- gjøre vanskelig tilgjengelig viten tilgjengelig for et bredt publikum
- holde tak i et sakskompleks over lang tid
- løfte et tema tidligere forbeholdt nisjepolitikere opp på topp-politisk plan
- avsløre forhold internt i et parti og en stortingskomite
- påvirke utfallet av en sak

Disse momentene: kunnskap, utholdenhet, avsløring, spissing og påvirkning, er gjensidig avhengige av hverandre. For å vise hvordan må grunnlaget for denne metoderapporten også søkes i tidligere års saker, et arbeid som var avgjørende for vår journalistikk på blant annet ultralyd og Mehmet i forbindelse med bioteknologiloven.

2. Når og hvordan kom arbeidet i gang?

Høsten 1999 leste jeg i den engelske søndagsavisa The Observer om arbeidet med å kartlegge det menneskelige arvestoffet og kappløpet mellom det amerikanske selskapet til Craig Venter og det offentlig finansierte The Human Genome Project (HGP). To år før han fikk nobelprisen i medisin reiste jeg til Cambridge for å intervju John Sulston, lederen for Sanger Centre, det ledende instituttet i HGP-samarbeidet. (Magasinet 31.12.99) Det var det første konkrete resultatet av en sterk interesse for bioteknologi. I media var det rundt tusenårskiftet mange som på den ene siden hyllet den medisinske revolusjonen som bioteknologien ville skape og på den andre siden de etiske problemene knyttet til feltet. Jeg dekket begge deler (Dagbladet 04.12.99 - 27.06.00).

I dette første året var arbeidet preget av min egen optimistiske holdning til hva den nye kunnskapen ville bringe og gjennom det en vilje til å gjøre stoffet tilgjengelig for allmennheten.

De sentrale problemstillingene var:

- Hva kan kartleggingen av genene bety for utviklingen av ny medisin og behandlingsmetoder?
- Hvilke etiske utfordringer kommer i kjølvannet?

3. Kilder

Grunnlaget for mange av artiklene i denne perioden var en utstrakt kontakt med norske og utenlandske eksperter. Blant annet deltok jeg våren 2000 på biotekseminaret til Norges Eksportråd i San Fransisco hvor spesialrådgiver Werner Christie, som inntil i fjor var leder for Bioteknologinemnda, samlet mange av Norges fremste etikere, medisinere og forskere. Sentrale kilde-institusjoner var universitetene i Trondheim, Oslo og Bergen, Folkehelsa, Forskningsrådet, Bioteknologinemnda, sykehusene Ullevål, Radiumhospitalet og Rikshospitalet.

Mange av de personene jeg traff der har jeg senere holdt kontakt med og bruker som kilder i dag.

Samtidig holdt jeg meg oppdatert ved å følge med i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter og aviser med spesiell interesse for stoffet.

I større grad enn i andre typer stoffområder var jeg i biotek-artiklene mer avhengig av å forenkle informasjonen fra kildene. Utfordringen var da å gjøre det uten å miste nødvendig presisjon og beholde respekten fra kildene. Derfor la jeg i stor grad vekt på å sende over forslag til populariserende forklaringer på de ofte kompliserte sammenhengene kildene var utgangspunktet for.

4. Inn i politikken

Artiklene i denne første perioden inneholdt motforestillinger og skepsis fra politikere og andre ressurspersoner. Men interessen for å bringe bioteknologien inn i politikken steg etter hvert som jeg fikk erfaring fra arbeid i Stortinget og regjeringsapparatet.

Problemstillingen ble i større grad:

- På hvilken måte skal myndighetene oppmuntre eller begrense bioteknologien?
- Hva er de mest sentrale politiske konfliktlinjene?

Blant annet fikk jeg statsminister Jens Stoltenberg på banen ved å invitere ham opp til et av firmaene jeg knyttet kontakt i San Fransisco året før. Der annonserte Stoltenberg at hans regjering ville være langt mer positiv til bioteknologien enn Bondeviks mannskap (Dagbladet 04.12.00). Arbeidet med å revidere bioteknologiloven fra 1994 var allerede i gang i Helsedepartementet. Så kom regjeringsskiftet...

Da Dagfinn Høybråten (KrF) la fram regjeringens forslag til revidering av lov om medisinsk bruk av bioteknologi i 2002, så vi hvilken linje myndighetene ville legge seg på: En svært restriktiv lov som på sentrale punkter ville begrense norske forskeres mulighet for å bidra til vitenskapelige framskritt og innskrenke norske borgeres sjanse til å dra fordel av den teknologi som andre utvikler.

4.1 Forbudte stamceller

Regjeringens holdning skapte nå et rom for å spisse dekningsen av sentrale områder i bioteknologien. Helseminister Høybråtens linje gikk på tvers av de fleste vestlige land og opprørte sentrale forskere og medisinerere. Samtidig sto vi overfor den samme utfordringen som tidligere: Hvordan gjøre de bioteknologiske skillelinjene forståelig for et bredere publikum og dermed skape en opinion som ga åpning for politisk motstand og forandring?

Jeg tok kontakt med diverse «sykdoms»-organisasjoner for å finne personer som kunne eksemplifisere hvordan norske pasienter kunne bli skadelidende av regjeringens holdning. Jeg valgte skjebnen og synspunktene til Wenche Flattum Strande som led av den uheldige sykdommen Parkinsons. Hun stilte spørsmålet «Er noen celler i en skål mer verdt enn mitt liv?» (Dagbladet 11.02.02). (Flattum Strande døde av sykdommen noen måneder etter publisering). Artikkelen var et resultat av mitt ønske om å menneskeliggjøre et av regjeringens forbud mot forskning på befruktede egg og forskning på embryonale stamceller. På dette tidspunktet var det klart at det bare var Frp og Ap som gikk i mot regjeringens forslag. (- Regjeringen er et fundamentalistisk prestestyre, som John Alvheim (Frp) formulerte det i Dagbladet 13.02.02) Arbeidet med denne saken ga meg det første innblikket i de interne motsetningene i SV og i sosialkomiteen. Samtidig fikk jeg oppleve Dagfinn Høybråtens måte å kommunisere på, spesielt i møte med Dagbladet, som siden den gang er demonstrert utallige ganger (Dagbladet 14.02.02).

4.2 Pause før stormløpet

Behandlingen av bioteknologiloven i Stortinget trakk ut og saken ble ikke behandlet før året etter. Dessverre fikk jeg ikke fulgt opp den politiske behandlingen i Stortinget og partiene, fordi jeg fra januar til november 2003 jobbet i kulturavdelingen. Men bortsett fra spredte artikler i blant annet Aftenposten og på kronikkplass i diverse aviser, fikk det politiske miljø drive på i fred i denne viktige perioden av saken.

Mens jeg var på kulturavdelinga prøvde jeg også å holde meg oppdatert, men behovet for å sette meg inn i et nytt arbeidsfelt umuliggjorde et dobbeltløp mellom samfunn og kultur. Da jeg var tilbake på samfunnsavdelingen 17.november, var bioteknologiloven det første jeg tok tak i. Behandlingen i sosialkomiteen var imidlertid over. Nå gjensto bare avstemmingen i Stortinget og alt var klart: SV sikret regjeringen støtte i de kontroversielle delene av loven.

Men i stortinget den 18.november, bare minutter etter at loven var vedtatt, påpekte vi at det nye regelverket var «ultra-uklart» (Professor Sturla Eik-Nes i Dagbladet 19.11) med hensyn til fosterdiagnostikken. Dagen etter fulgte vi opp med at Dagfinn Høybråten tolket loven på et vesentlig punkt helt forskjellig fra SV. I forbindelse med dette arbeidet, der jeg hadde mange samtaler med medlemmer av sosialkomiteen og SV-representanter, ble det raskt klart at SVs støtte til Høybråtens restriktive lov var kontroversiell innad i partiet. Det overbeviste meg at det kunne være mulig å:

- Sikre at den liberale tolkningen av loven om fosterdiagnostikk ble stående
- Sette i gang en debatt som ville gjøre det mulig å forandre andre deler av loven.

I en rekke artikler satte vi fokuset på de problematiske sidene ved at fosterdiagnostikken ble definert som bioteknologi i motsetning til alminnelig svangerskapsomsorg, de interne problemene i sosialkomiteen og SV. Metoden var gjennom åpne og skjulte kilder sikre at jeg i størst mulig grad visste hva som skjedde på bakrommene, og alliere meg med fagpersoner som kunne gi politikerne argumenter.

I disse månedene var det avgjørende å kombinere følgende strategier:

- Søke etter relevante kilder i fagmiljøene for fosterdiagnostikk og svangerskapsomsorg
- Illustrere sakene med hvordan gravide kvinner selv oppfattet forslagene
- Søke etter departementets bakgrunnsmateriale, utarbeidet av Sosial- og helsedirektoratet, gjennom postjournaler og samtaler med saksbehandlere.
- Delta på faglige seminarer både for kunnskaps-oppdatering og kildepleie, blant annet Bioteknologinemndas i januar 2004.

24. mars kunne Dagbladet skrive «Nytt nederlag for Høybråten. Sosial- og helsedirektoratets retningslinjer for ultralyd slår fast at dagens praksis skal fortsette som før.» I tillegg ble det skapt en tverrpolitisk støtte til en ny såkalt konsensus-konferanse der alle sider ved fosterdiagnostikken skulle tas opp til ny behandling.

4.3 Mehmet-saken

Da TV2 i begynnelsen av mars brakte nyheten om seks år gamle Mehmet Yildiz, som Dagfinn Høybråten ikke ville gjøre et unntak for i bioteknologiloven, kastet Dagbladet seg straks på saken. Dette så vi som enda et eksempel på konsekvensene av det restriktive biotek-regimet til regjeringen og stortingsflertallets utilstrekkelige lov. Arbeidet med ultralyd-saken hadde gitt meg en nyttig lærdom i det som skulle komme: SV følte seg svært utilpass i partnerskapet med den dogmatiske helseminister Høybråten fra KrF. På den ene siden sto SVs talsmann i sosialkomiteen, Olav Gunnar Ballo, som mente kampanjen for Mehmet var et rått og kynisk spill fra fagfolk. På

den andre siden sto SV-leder Kristin Halvorsen som innså hvor eksplosiv saken kunne bli for partiet. Dagbladet dokumenterte denne konflikten gjennom anonyme kilder i SV og åpne intervjuer med medlemmer av sosialkomiteen på Stortinget.

Dagbladets offentliggjøring av partiets interne strid og vanskelige stilling gjorde presset mot SV større. Kristin Halvorsen måtte finne en løsning.

Samtidig presenterte vi forslaget til professor Jan Helge Solbakk: En dispensasjonsnemnd som skulle ta stilling til unntaks-søknader fra loven. Med noen justeringer ble dette til slutt løsningen.

Vi avdekket også at Dagfinn Høybråten ikke brukte ekspert-uttalelsene fra Sosial- og helsedirektoratet redelig. Vi holdt trykket gjennom blant annet intervjuer med Mehmets far, Bioteknologinemndas leder og reportasjer fra en Mehmet-liknende sak på Kypros.

Etter at Høybråten led nederlag i Stortinget gjennom opprettelsen av dispensasjonsnemnda avslørte vi isfronten mellom Ballo og Britt Hildeng (Ap) i sosialkomiteen, en forklaring på hvordan SV i så sterk grad kunne støtte regjeringens restriktive lov i utgangspunktet.

Ballo ble så rasende på Dagbladets dekning at han nektet enhver kontakt med meg, og uttalte fra Stortingets talerstol:

«Det skal ikke være journalister i Dagbladet og TV 2 som skal bestemme Norges helsepolitikk.»

Etter mitt syn, blant annet på bakgrunn av samtaler med kilder i SV, var det nettopp det vi gjorde i denne saken.

4.4 Ikke bare "vår" sak

Det må presiseres at Dagbladet ikke var alene om Mehmet-saken. TV2 hadde den først på skjermen og de fortsatte dekningen utover i mars. Andre medier omtalte også saken. Men det var Dagbladet som tok styringen i den politiske dekningen som førte til løsningen. Der var heller ikke jeg alene, som man kan se av vedleggene. Nyhetsavdelingen tok ansvaret for kontakten med familien og på politisk var blant annet Per Ellingsen aktivt med. Vi var også sterkt inne på leder- og kommentarplass. Grunnen til at jeg tar ansvaret i denne rapporten, med støtte av redaksjonsledelsen, er at jeg førte an i den politiske dekningen. Det hadde ikke vært mulig uten det forutgående arbeidet på biotekfeltet som er dokumentert i denne rapporten.

5. Metode

I arbeidet med biotekloven avdekket Dagbladet forhold som tidligere ikke var kjent for offentligheten, blant annet motsetningene i SV. Det ble gjort på bakgrunn av samtaler med sentrale personer i og rundt SV. I denne type politisk journalistikk ligger det imidlertid noe mer bak metoden enn å referere fra anonyme og åpne kilder.

5.1 Samtaler, intervju og analyse

For det første er det omfanget og tidspunktet for samtaler. Et eksempel: Hvis vi vet at sentrale personer i et parti skal møtes om ettermiddagen for å ta stilling til en sak, snakker vi med deltakere og sentrale rådgivere før møtet. Så tar vi den samme runden etter at møtet er ferdig. Hva var forventningene? Hva ble resultatet? Så sammenholder vi det med hva for eksempel partilederen eventuelt sier offentlig og hva hun/han har sagt tidligere. Til slutt kan det hende man har en analyse som avdekker noe langt mer enn det overflatiske bildet referert i en "vanlig" nyhetssak. For det andre innebærer denne metoden tillit som bygges over tid. Det betyr for eksempel samtaler som det overhodet ikke kommer noe ut av på trykk umiddelbart. For det tredje er kunnskap om saken og kjennskap til hvordan man skal tolke enkeltpolitikere viktig. I arbeidet med biotekloven var kompetanse om pre-implantasjonsdiagnostikk og vevsforlikelighet avgjørende både for å forstå

og vinne respekt hos kildene. For det fjerde viste det seg også i denne saken at et visst form for press er nødvendig. Noen ganger må man godta at det er backbenchere som skal uttale seg. I denne saken viste det seg at man ikke kunne stole på at det for eksempel var partiets helsepolitiske talsmann som uttrykte SVs syn. For å løfte en sak opp på et høyere nivå er det nødvendig å gi partiledelsen argumenter for at de er nødt til å ta over. Det kan enten gjøres ved å avdekke manglene på trykk, eller gjennom samtaler med partiledelse/rådgivere i løpet av en eller flere dager. For det femte viste det seg også i denne saken hvor viktig det er å kartlegge hvilke eksperter partiene fester sin lit til. Jeg kan ikke navngi dem her, men jeg satt etter hvert med en oversikt over hvem partiene brukte som støttespillere. Det var ikke alle jeg brukte som kilder, men i noen tilfeller bidro de med innsikt i hvordan partiene tenkte - før det ble offisiell politikk. Det var kombinasjonen av disse metodene som førte fram. Derfor er det vanskelig å utpeke noen som viktigere enn andre.

5.2 Utholdenhet

Som en allround-journalist på en politisk avdeling i en tabloidavis er det en utfordring å holde tak i en sak over lang tid. Kravet til å være brede og spisse på samme tid gjør at vi ikke kan «tvære» ut en smal sak i månedsvis. I bioteknologien viste det seg viktig å prioritere de delene som peker utover de kanskje få det angår eller som inneholder politisk sprengstoff. Det betyr også at det kan gå lang tid mellom temaet tas opp, slik vedleggene til denne rapporten viser. Derfor er det nødvendig å holde seg oppdatert mellom slagene og pleie kontaktene på tross av at det ikke resulterer i saker på trykk. Det er selvfølgelig saker som har gått meg hus forbi, fordi det ikke er mulig å holde tak i temaet daglig. Men jeg synes dette feltet er et bevis på at også en massespredt nasjonal tabloid kan holde tak i og sette dagsorden i en i utgangspunktet smal sak.

6. Etiske vurderinger

Dagbladet er det siste året stadig blitt angrepet for å drive kampanjejournalistikk mot KrF og fjorårets nye leder, Dagfinn Høybråten. Det er ikke riktig. Vi har drevet kritisk journalistikk mot en lov. Den er det Stortinget og Dagfinn Høybråten som har ansvaret for. Derfor har vi rettet skytset mot henholdsvis SV og det departementet Høybråten var sjef for. Det innebærer selvsagt at søkelyset stilles inn mot enkeltpersoner, som Olav Gunnar Ballo (SV) og Dagfinn Høybråten (KrF). Utformingen av politikk er, som på andre felt, sterkt avhengig av enkeltpersoners innsats. Derfor har vi identifisert de viktigste aktørene.

Det er forståelig at når omfanget av den kritiske journalistikken over lang tid blir stort, karakteriseres det som en kampanje. I dette tilfellet var det imidlertid ikke slik at vi hadde et klart mål om hvor vi ville, utenom et sterkt ønske om å holde tak i saken - med et verdisyn til grunn som sto i motsetning til Høybråten/Ballos. Hvis det er hensiktsmessig å bruke ordet kampanje, gjerne det. En slik type journalistikk reiser viktige etiske spørsmål:

1. Er det i hele tatt riktig å drive fram en sak med et så klart kritisk utgangspunkt?
2. Hvis det kan forsvares, hvordan kan presse-etiske normer bevares?
3. Gikk vi i denne konkrete saken over streken? Brukte vi Mehmet utelukkende for å fremme «vår» sak?

6.1. Kampanje?

Det er en lang tradisjon i pressen, Dagbladet inkludert, om å ta et klart standpunkt for eller mot i viktige saker på lederplass, og la den daglige nyhetsjournalistikken preges av det. Uten

sammenlikning forøvrig, som det heter, kan vi blant annet peke på Arne Skouen og Gerd Benneches kamp for funksjonshemmede Gro på syttitallet. Da avslørte de mishandling samtidig som de førte en kampanje for å få stoppet en metode som ble brukt i psykiatrien. I nyere tid har vi blant annet ført en kampanje mot et forsikringsselskap for å gi trafikkskadede erstatning (Katrine Bråtane).

Flere medievitere har pekt på at profesjonaliseringen av journalistikken har gjort forskjellen mellom avisene mindre og flokkmentaliteten større. I flere saker, blant annet i vår dekning av bioteknologiloven, ser vi imidlertid det motsatte. Det utsetter både oss som "angriper" og målet for angrepet for et sterkere press. Det kan selvfølgelig føre til unødig skarpe utfall, også mot personer, men etter min mening stimulerer det interessen for politikk generelt og høyner interessen for en sak. Det bringer også fram standpunkter og aktører som offentligheten i motsatt fall ikke ville fått muligheten til å vite om. I denne saken mener jeg Dagbladet har bidratt til å gjøre et forholdsvis smalt felt som bioteknologi til å bli et tema folk og de folkevalgte i sterkere grad tar stilling til. Det fortjener saken. Som jeg har vist gjennom mange artikler inneholder den nye vitenskapen en rekke problemstillinger som bare blir viktigere i tida framover.

6. 2 Tilsvar og redelighet

De presse-etiske normene kan bevares selv om reporter og avisen som helhet flagger sitt syn. I denne saken har vi blant annet vært opptatt av å gi de vi angriper svært god mulighet til å forsvare seg. Når de har nektet å la seg intervju, som i Høybråtens og Ballos tilfelle, har de brukt muligheten våre debattsider gir.

Jeg har også overfor mine kilder gitt klart uttrykk for mine holdninger i saken. Det har både åpnet for og stengt tilgangen til enkelte kilder. Jeg har imidlertid opplevd det som en redelig måte å forholde seg til saken på. Jeg forstår at noen ikke vil bidra til vår journalistikk når vi i så sterk grad signaliserer hva vi er ute etter. Jeg mener imidlertid at statsråder og stortingsrepresentanter ikke i like stor grad som en «vanlig» fagperson burde nekte å la seg intervju av Dagbladet. På tross av vår vinkling blir de behandlet på samme måte som enhver annen politiker.

6. 3. Misbruk av Mehmet?

Gikk vi over streken? Det er ikke slik i denne saken at målet vårt helliget alle journalistiske virkemidler. På et vis skjerpes bevisstheten når man er klar over hvilken rolle avisen spiller. Det er både en rasjonell og følelsesmessig grunn til det. For det første visste jeg at motstanderen ville bruke eventuelle overtramp og faktiske feil mot oss. For det andre gjorde engasjementet at jeg i sterkere grad var en aktør. Da blir ansvaret større overfor kilder og utviklingen av saken. Behovet for ikke å skade avisens omdømme blir også sterkere. Den andre siden av saken er forholdet til Mehmet. Jeg møtte aldri Mehmet eller faren hans fordi vi fant det nødvendig å dele arbeidet. Derfor forholdt jeg meg til Mehmet og hans familie på avstand og tok bare med meg inn i arbeidet det de uttalte til media. Jeg vet ikke om det var en fordel eller ulempe. På den ene siden hadde det kanskje vært nyttig å få et nærmere forhold til dem. På den andre siden førte arbeidsdelingen til at det var lettere å holde fokuset på den politiske delen av dekningen. Jeg snakket imidlertid med reporterne som hadde kontakten og jeg har inntrykk av at familien ble behandlet med respekt. Det er ingen tvil om at familien selv søkte offentlighet i den hensikt å få den ønskede behandlingen. Og de inviterte oss hjem til seg da saken var løst.

7. Tidslinje og saker på trykk

På grunn av omfanget er det ikke hensiktsmessig å beskrive alle sakene.

Første fase: Fra eksperten til statsministeren på lab'en.

31.12.99 - 04.12.00

En rekke saker som prøver å gjøre den nye kunnskapen forståelig for folk og forsøket på å bringe topp-politikere på banen.

Andre fase: Høybråten legger fram biotekloven

11.02.02 - 14.02.02

Parkinson-syke Wenche Flattum Strande stilte spørsmålet til Høybråten «Er noen celler i en skål mer verdt enn mitt liv?» Oppfølging med eksempler på regjeringens dobbeltmoral, reaksjoner i det politiske miljø og intervju med Høybråten.

Tredje fase: Ultralyder

18.11.03 - 24.03.04

Bioteknologiloven vedtas av Stortinget og Dagbladet avdekker at den er uklar fra første dag. En serie artikler om hvorfor og striden mellom SV og Høybråten. En bredere debatt om fosterdiagnostikk og svangerskapsomsorg fortsetter. Høybråtens tolkning av loven lider nederlag.

Fjerde fase: Mehmet (6)

03.03.04 - 11.12.04

TV2 forteller om Mehmet som er avhengig av en behandling Høybråten nekter å gi dispensasjon for. Helseministeren står på sitt, men Dagbladet presser SV til å skifte side. Stortinget endrer biotekloven for å gi Mehmet-liknende saker til å prøves for en uavhengig nemnd. Nemnda starter arbeidet og innvilger Mehmet behandling i utlandet. I mellomtida setter Dagbladet søkelyset på Høybråtens utkastning av motstandere i Bioteknologinemnda og hans favoritter i andre liknende organer.

8. Konsekvenser:

Det er vanskelig å fastslå med hundre prosent sikkerhet at dette ikke ville ha skjedd uten Dagbladets journalistikk Men ut i fra samtaler med aktørene, både de frustrerte (eks. Ballos uttalelse i stortingssalen) og de takknemlige, for eksempel Ap og Frps medlemmer i sosialkomiteen, var Dagbladets dekning avgjørende:

- Bioteknologiloven ble forandret ved et tillegg til § 2-14: En dispensasjonsnemnd, dersom særlige hensyn taler for det, skal kunne gi tillatelse til genetisk undersøkelse av befruktete egg ved alvorlig, arvelig sykdom uten behandlingsmuligheter. Med hjemmel i denne loven søkte Mehmetts familie om behandling, noe nemnda støttet.

- Retningslinjene for bruk av ultralyd i svangerskapet ble til slutt utformet så liberalt som loven tillater, på tvers av Høybråtens tolkning.

8.1 Andre konsekvenser:

- Dagbladets langvarige dekning har ført til at bioteknologien er satt på den politiske dagsorden. Der backbencherne tidligere dominerte, har partilederne sett verdien av å være oppdaterte og bruke det i offentligheten. Det gjør at et viktig felt, både med praktiske konsekvenser for folk og med hensyn til verdispørsmålene det innebærer, er sterkere etablert i opinionen.

- Dagbladets langvarige dekning har økt kunnskapsnivået om bioteknologien, både gjennom konkret opplysning og popularisering av vanskelig spørsmål i en rekke artikler, og gjennom å stimulere folks egen interesse ved å gjøre det til et viktig konfliktspørsmål.

9. Avslutning

Flere kritikere advarte under Mehmet-saken politikere mot å bli påvirket av media til å trekke forhastede konklusjoner og undergrave loven på bakgrunn av en følelseladd enkeltsak. Det er mulig de kan finne eksempler også i våre artikler på ord og vendinger som ikke burde blitt brukt. Men det er en feil å tro at det bare handlet om Mehmet. For det første viser denne rapporten at biotekloven handler om langt mer enn pre-implantasjonsdiagnostikk. For det andre behandler i skrivende stund dispensasjonsnemnda, som vår dekning påvirket til å bli opprettet, en ny sak. Den skriver vi ikke om fordi familien ikke søker medias oppmerksomhet. Men det anonyme barnet ville ikke hatt muligheten til å bli reddet av en alternativ behandling om ikke Dagbladet, sammen med andre, løftet fram Mehmet (6) i fjor.

Oslo 20. januar 2005

Tore Gjerstad
(sign)